

«سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا»

(سوره بقره، آیه ۳۱)

پیشگفتار

کتابی که پیش‌رو دارید حاصل تلاش چندساله تدریس درس جامعه‌شناسی جنگ و نیروهای نظامی (sociology of war and military forces) در دانشگاه اصفهان است. مؤلف کوشیده است تا مطالب کتاب حتی‌المقدور مطابق سرفصلهای مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی تدوین گردد و در اختیار دانشجویان رشته جامعه‌شناسی و سایر علاقه‌مندان این مباحث قرار گیرد. نگارنده به هیچ‌وجه ادعای کاری بی‌عیب و نقص را نداشته، بلکه فقط به حکم این گفته شیخ اجل سعدی:

به راه بادیه رفتن به از نشستن باطل که گر مراد نیابم به قدر وسع بکوشم

سعی و تلاش در حد توان علمی ضعیف و ناقص خود نموده است.

انگیزه تألیف این کتاب، نبود کتابی مورد تأیید و مطابق سرفصلهای شورای عالی برنامه‌ریزی برای این ماده درسی بوده که امید است با این اثر بدین مهم نایل آمده باشیم و توانسته باشیم دانشجویان را با مسائل و مشکلات اجتماعی عدیده‌ای که یک جامعه در زمان جنگ و پس از آن با آنها روبه‌روست آشنا سازیم.

نگارنده از بزرگواران و عزیزانی که وقت گرانبهایشان را صرف مطالعه این مباحث و مطالب می‌نمایند متوقع است که منت نهاده، از کژیها و کاستیهای آن، حقیر را آگاه نمایند تا ان‌شاءالله در آینده اصلاح گردند.

کتاب حاضر در دو بخش جامعه‌شناسی جنگ و نیروهای نظامی تدوین شده است که هر بخش فصول مختلفی دارد. بخش اول شش فصل را در برمی‌گیرد: فصل اول به کلیاتی درباره تعاریف جنگ و تبیینهای مختلف و اهداف آن پرداخته است.

فصل دوم به سیر تاریخی جنگ، علل و انگیزه‌های ظهور آنها در طول تاریخ و انواع و اقسام آن توجه نموده است. در فصل سوم ریشه و علل جنگها از دیدگاه جامعه‌شناسان، روان‌شناسان، سیاستمداران، اقتصاددانان و حقوقدانان مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل چهارم وضعیت اقتصادی - اجتماعی جوامع درگیر جنگ و در فصل بعد وضعیت اقتصادی - اجتماعی جامعه پس از جنگ و مسائل و مشکلات آن بررسی شده است. در فصل پایانی به منظور رسیدن به یک جمع‌بندی کلی کارکردهای مثبت و منفی جنگ مورد قضاوت واقع شده و آینده جنگ و صلح مورد تردید قرار گرفته است. در بخش دوم به جامعه‌شناسی نیروهای نظامی پرداخته‌ایم: در فصل اول از تعاریف مختلف و ارکان و ویژگیهای سازمان نظامی و وجوه افتراق آن با سایر سازمانها گفتگو کرده و در فصل دوم انواع و اقسام ارتشهای جهان در طول تاریخ و کارکردها، نقش نظم و انضباط در ادامه حیات آن و آینده سازمان نظامی را مورد بررسی قرار داده‌ایم.

در تألیف این کتاب افراد زیادی از آغاز تا پایان نقش داشته‌اند که در اینجا بر خود فرض می‌دانم از کلیه آنان سپاس‌گزاری نمایم، مخصوصاً از دانشجویان دوره کارشناسی علوم اجتماعی دانشگاه اصفهان به دلیل طرح سؤالات عالمانه و نظرات مفید و سودمندشان و همچنین از همکاران دانشگاهی که مرا به این تألیف تشویق نمودند. در ضمن از خانم پروانه کرباسیون که تایپ اولیه کتاب حاضر را عهده‌دار گردیده‌اند، سرکار خانم فاطمه لشکری‌نژاد که زحمت ویرایش کتاب را متحمل گردیدند و کلیه همکاران محترم ایشان در سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت) تشکر و سپاس‌گزاری می‌گردد.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

مهدی ادیبی سده

تابستان ۱۳۷۹